קח: שני דייני פרק שלשה עשר כתובות

אדמון אומר וכי בשביל שאני זכר הפסדתי. אע"ג דאמר לקמן כל מקום שאמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון הלכה כמותו ומההוא פיסקא פריך הש"ס לקמן אלמא דהכי הוי עיקר מ"מ אומר ר"ת דלית הלכתא כוותיה כהא דהא סוגיא דגמרא דלא כוותיה לעיל בפרק נערה (דף מג. ושם) אמר [1]רבי אבי א"ר יוחנן עשו אלמנה אצל הכת ככת אצל אחין בנכסים מועטים אלמא סתם דבריו כרבנן ועוד דלעיל פ' הנשא (דף קנ.) אמרי' יתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטים מה שמכרו מכרו ושתמא דהש"ס כרבנן גרים מי שמת (נ"ב דף קנט:) ואומר ר"ת דהיינו טעמא דאדמון לאו לאיפלוגי אמלכה דמכנים אחת אצל אחת מתמה בעלמא הוא וכ"ג נמי דאמר בההיא רואה אני את דברי אדמון לאו משום פסק דין אלא משום שיש ודאי לתמוה[2]: **אמר רבא דעביק באורייתא יריח.**

בתמיה מקשים מאי קתמה רבא אין ה"נ כדאמר לעיל בפרק נערה (דף מט. ושם) מלוה לזון בתורה הכנות וק"ו לבנים דעוסקין בתורה ואר"ת דלא דמי דלעיל גבי מלוה יש מלוה לזון הבנים יותר מן הכנות אבל הכא שמת האב וירושתן קא שקלי מן התורה קא מתמה רבא אמילתיה דאדמון דקא בעי למימר דכשיעסוק בתורה יטול ירושה ואם לא יעסוק לא יטלנה וי"מ דהכא מיירי בבנים גדולים ולהכי פריך מאן דעסיק בו' אבל לעיל מלוה לזון את הבנים בבנים קטנים מיירי משום דכולם עומדים לעסוק בתורה קאמר ק"ו לבנים ולהכי לא פריך מאן דעסיק דכולם הן עומדים לעסוק בתורה:

שמע מינה מדרבנן טענו חטין ושעורים וכו'. תימה מאי פריך לר"ג מדרבנן והלא איכא אדמון דקאי כוותיה וכי תימא משום דרבים נינהו אדרבה אית לן למימר כאדמון דהלכתא כוותיה ואומר רבי דמכולהו פריך דמשמע דאדמון מודה בחטין ושעורים דמיפטר מדלא נקט חטין ושעורים אלא נקט כדי [3](יין ושמן) דכרימון בקליפתו דמי כדבעי למימר לקמן רב שימי בר אשי אמינו יודע הגמרא אמאי הוי נקיט האי ניסא דכדי שמן ומיהו לאחר שידע דאיכא לאפלוגינהו בין בלשון הזה לשון קנקנים פריך איפכא נימא תיובתא דרב חייא בר אבא ואפילו הכי משני נעשה כמי שטענו רימון בקליפתו: **א'** הכי מ"ש דאדמון. תימה מאי קא קשיא ליה הא אשכחן ר"ג דאית ליה האי סברא דמיחייב טענו לו חטין והודה לו בשעורים כדתנן בפ' שבועת הדיינין (שבועות לח: ושם) וגרלה דה"ק אי הכי מ"ט דאדמון אלינא דר"ג דהא בעינן למימר דלהוי אדמון כרב נחמן דכוותיה קי"ל וי"ל דוקא בטענו חטין ושעורים והודה לו באחד מהן מיחייב אבל טענו חטין והודה לו בשעורין פטור: **הפוסק** מעות לחתנו. מוקי לה בירושלמי כשפסק כמעמדה אבל לא פסק כמעמדה אפי' רבנן מודו והשתא אתי שפיר הא דאמר בגמרא כופין למאן דאילימא כופין לאב איפכא איכא ליה למימר הואיל ופסק כמעמדה הוי מתני גדולה מתני ותנאי קטנה לאו כלום ומסיק כופין לבעל ליתן את הגט לקטנה משום דלאו מתנה אבל גדולה הואיל וכמעמדה התנה הרי הוא כמו שהיא עלמה התנית:

כיסופא מי לית ליה (ו) א) התם נמי אית ליה הנאה בההיא הנאה דמיכסיף מינה: **מתני'** אדמון אומר שבעה [4]מי שמת והניח בנים ובנות [5]בזמן שהנכסים מרובין הבנים יורשים והבנות נזונות ובנכסים מועטים הבנות יזונו והבנים יחזרו על הפתחים אדמון אומר בשביל שאני זכר הפסדתי אמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון: **גמ'** מאי קאמר אמר אביי ה"ק בשביל שאני זכר וראוי לעסוק בתורה הפסדתי [6]אמר ליה רבא מאן דעסיק בתורה הוא דירית מאן דלא עסיק בתורה לא ירית אלא אמר רבא הכי קאמר בשביל שאני זכר וראוי לירש בנכסים מרובין הפסדתי בנכסים מועטין: **מתני'** [7]הטוען את חבירו כדי שמן והודה בקנקנים אדמון אומר הואיל והודה במקצת הטענה ישבע וחכ"א אין הודאת מקצת ממין הטענה אמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון: **גמ'** שמע מינה לרבנן טענו חטין ושעורין והודה בשעורין פטור לימא תהוי תיובתא דרב נחמן אמר שמואל [8]דא"ר נחמן אמר שמואל [9]טענו חטין ושעורים והודה לו באחד מהן חייב אמר רב יהודה אמר רב בטוענו מדה אי הכי מ"ט דאדמון אלא אמר רבא דכולי עלמא [10]היכא דאמר ליה מלא עשרה כדי שמן יש לי בבורך שמן קטעין ליה קנקנים לא קטעין ליה עשרה כדי שמן מלאים יש לי אצלך שמן וקנקנים קטעין ליה כי פליגי היכא דאמר ליה עשרה כדי שמן יש לי אצלך אדמון אומר יש בלשון הזה לשון קנקנים ורבנן סברי [11]אין בלשון הזה לשון קנקנים אלא טעמא דאין בלשון הזה לשון קנקנים הא יש בלשון הזה לשון קנקנים חייב לימא תיובתא דר' חייא בר אבא [12]דא"ר חייא בר אבא טענו חטין ושעורים והודה לו באחד מהם פטור אמר רב שימי בר אשי נעשה כמי שטענו רימון בקליפתו מתקיף לה רבינא רימון בלא קליפתו לא מינטר שמן מינטר בלא קנקנים אלא הכא במאי עסקינן דאמר ליה עשרה כדי שמן יש לי אצלך ואמר ליה אידך שמן לא היו דברים מעולם קנקנים נמי חמשה אית לך וחמשה לית לך אדמון אומר יש בלשון הזה לשון קנקנים ומגו דקמשתבע אקנקנים משתבע נמי אשמן על ידי גלגול ורבנן סברי אין בלשון הזה לשון קנקנים מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו: **מתני'** הפוסק מעות לחתנו ופשט לו את הרגל

כיסופא מי לית ליה. דקא מיכסיף מן המלוה תמיד. הלכך לי רבנן היא דאמרי דלענין מוב ליה ע"מ לפרוע ופרע מכרו כשכילו מייב לשלם וגבי מודר הנאה מחילה היא ואסיר כי ליה ע"מ שלא לפרוע נמי הנאה היא וממילא ממיל גביה ואסיר אלא מן היא וכין בחוב העומד לפרוע כין כעומד שלא לפרוע לית ליה גביה מידי ולאו ממילה היא ואע"ג דסלקיה מפרעון ומכיסופא:

מתני' נכסים מועטין. מפרש בגמרא [13]שאין כהן פרנסת שנים עשר חדש לזכרים ולנקבות: **הבנות יזונו והבנים ישאלו על הפתחים.** תקנת חכמים היא: **הפסדתי.** בתמיה: **גמ' מאי קאמר.** אם בשביל שאני זכר הפסדתי משמע אם בשביל שאני זכר וכמי יפה הפסדתי ומהו יפוי כחו: **מתני' והודה לו בקנקנים.** רקיס בלא שמן: **גמ' בטוענו מדה.** לא תבע ממנו קנקנים אלא שמן הפקדתי אצלך ומאי כדי שמן דקתני ממני' מדה מלא עשרה כדי שמן דהוי ליה טענו חטים והודה לו בשעורים: **בבורך.** כור אצפני הכד: **קנקנים לא טעין ליה.** וכי הודה לו בקנקנים לאו הודאה היא: **כדים מלאים.** כדים ושמן משמע: **עשרה כדי שמן.** ולא אמר מלאים: **יש בלשון הזה לשון קנקנים.** כיון דלא אמר ליה מלא עשרה אין זה טוענו מדה אלא עשרה כדים מלאים והוה ליה טענו חטים ושעורים: **אלא טעמא כו'.** לשון קושיא הוא לאותובי למאן דאמר פטור דדוקיא דמתני' כרב נחמן מדקתני הטוענו את חבירו כדי שמן ולא קתני כדים מלאים שמן שמעינן מינה דמשום דאין בלשון הזה לשון קנקנים פטרי רבנן הא אם תבעו שיהם חייב: **נעשה כמי שטענו רימון בקליפתו.** לא דמו כדים ושמן לחטים ושעורים דכולי מדא מילתא הוא וממין הטענה הוא: **שמן.** בלא קנקנים מנטר בבור: **אלא הכא במאי עסקי' כו'.** אלא לא תימא כמו שטענו רימון אלא כ' חייא מוקי למתניתין כגון שהודה במקלא קנקנים ומקלאם כפר דבקנקנים גופייהו איכא כפירה והודאה ואי יש בלשון התביעה לשון קנקנים מיחייב עלייהו שבועה ושבועה דשמן דקא מחייב אדמון משום גלגול היא דקסבר יש בלשון התביעה לשון קנקנים: **מתני' ופשט לו את הרגל.** לשון גזיון הוא ואמר מאם שאינו חם לדבריו טול טיט שעל גבי רגלי. [14] ואני שמעתי אלה אותי על עץ ואין לי מה ליתן: **גמ'** במה

עין משפט נר מצוה

לה א מיי' פי"ט מהלכי אישות הלכ' ח סמג עשין מת ולאוין קפ טוש"ע אה"ע סי' קיב סעי' יא: לו ב מיי' פ"ג מהלכות טוען ונטען הלכה יא סמג עשין נה טור ש"ע מ"מ סימן סה סעיף יב: לז ג ד מיי' שם הלכה יג טוש"ע שם סעיף יח והגהה"ם:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' התם נמי אית ליה הנאה בההיא הנאה דמיכסיף מינה. לכאורה ליכא ראיה דלא הוי כמלרים דף ל"ג ע"ב בהתיקו מירין זה לא זכרו וכן נראה מפרש"י כאן אלא הים זה בנירסתו אבל לאחיי למהרש"ל גרים ליכא אחריא התם נמי וכו' עכ"ל והנ"מ כין שתי הלשונות דלגירסא קמא לא מציב הנאה בתורה אבל לגירסא אחרת אף כיסופא מציב הנאה: ב) רש"י ד"ה ופשט לו את הרגל כו' ואני שמעתי אלה אותי ברגל על עץ וכו' כל"ל. וכ"ה בשיטה מקובצת:

תוספות רי"ד

מתני' אדמון אומר מי שמת והניח בנים ובנות בזמן שהנכסים מרובין הבנים יורשו והבנות יזונו ובזמן שהנכסים מועטין הבנות נזונות והבנים ישאלו על הפתחים אדמון אומר בשביל שאני זכר הפסדתי ארי"ג ראה אני את דברי אדמון פי' אם היו הנכסים מרובין כשיעור שנאמר אין כח לבנות לומר הרי אנו מוציאין לעצמנו מזונות עד שנבגר והשאר יהיה לכם אלא כל הנכסים עומדים בחזקת הבנים ונושאים ונותנים ומתעסקין בהן ואין לבנות עליהן אלא מזונות דבר יום ביומו וכך משמע הבנים יירשו כלומר הרי כל הנכסים בחזקת הבנים ואם היו הנכסים מועטים מזה השיעור נוטלין הבנות מזונות לעצמן עד שיבגרו והשאר יתנו לבנים ואח"כ ישאלו על הפתחים ובע' בפ' מי שמת וכמה הן מרובין אמר רב יהודה אמר שמואל כל שיזונו מהן אלו ואלו עד שיבגרו. איתמר נמי כי אתא רבין אמר ר' יוחנן ואמרי לה אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן כל שיזונו מהן אלו ואלו עד שיבגרו הן הן מרובין ואינן מועטין ומתמהינן ראי ליכא כדי שיזונו מהן אלו ואלו עד שיבגרו שקילן להי בנות לכלהו אמר רבא מרציאין להן מזונות לבנות עד שיבגרו והשאר לבנים: ואע"ג דאמרינן לקמן כל מקום שאמר ר"ג ראה אני את דברי אדמון הלכה כמותו כאן אין הלכה כמותו דבפ' מי שמת אזלא כל סוגיא דשמעתא כרבנן ולהו אמוראי סבירא להו התם דנכסים מועטין כולהו רבנות נינהו ואין הלכה בזה באדמון: **מתני'** הטוען את חבירו כדי יין וכדי שמן והודה לו בקנקנים אדמון אומר דואיל והודה מקצת הטענה ישבע

מסורת הש"ס

א) כ"ב קלט:, ב) שם קמ:, ג) שבועות לח:, ד) [כ"ק לה: כ"מ ה. ידף ק:] שבועות מ., ה) [שבועות מ:], ו) [דף קלט:], ז) כ"ל כ' אבא מ"ר יוסי, ח) [ועי' תיסב מוס' כ"ב קלט: עד"ה אמר ר"ג ראה אני], ט) [כ"ל שמן].

הגהות הב"ח

(ו) גמ' מי לית ליה לישנא אחריינא התם נמי אית ליה:

מוסף רש"י

והבנות נזונות. מזונות ופרנסת נשואין עד שתגבנה לו עד שתגבנה לנוכרין מדתנן בכתובות (דשב"ם ב"ב קלם ועי' לעיל נג:), בשביל שאני זכר הפסדתי. בתמיה, אלא לא אפסדת ומזונים יחד (ב"ב שם). מאי קאמר, מאי יפוי כח יש לזכר כמזונות המקום אחר יותר מנקבה, דקאמר בשביל שאני זכר חכומי גדול הפסדתי (שם עמ'). מאן דעסיק בתורה הוא דירית. כלומר מי שיש לו שני בנים, אחד עוסק בתורה ואחד אינו עוסק, וכי אחד זכותו מירשתו בשביל שאינו עוסק שם, יראאי לירש בנכסים מרובין. שאני יורש הכל אפילו מאה מנה ואין לנקבה כי אם מזונות (שם:), כדי שמן. כדים מלאים שמן. והודה בקנקנים. הכדים שלך בידי אלא שמן (שבועות נב:).

תוספות רי"ד (המשך)

וחכ"א אין ההודאה ממין הטענה אמר ר"ג ראה אני את דברי אדמון ש"מ טענו חטין ושעורין והודה לו בא' מהן חייב פי' כי הוא טוענו על השמן ועל הקנקנים והוא הודה לו על הקנקנים בלבד אמר רב יהודה אמר שמואל בטוענו מדה פי' שאמר לו עשרה כדי שמן שטענו שמן ולא קנקנים אי הכי מ"מ דאדמון אלא אמר רבא דב"ע היכא דטענו ואמר לו מלא עשרה כדי שמן יש לי אצלך שמן קטעין ליה קנקנים לא טענ ליה ואי הודה לו בקנקנים פטור עשרה כדים מלאים שמן יש לי אצלך שמן וקנקנים קטעין ליה ואי הודה לו בקנקנים חייב כי פליגי היכי דאמר לי עשרה כדי שמן יש לי אצלך אדמון סבר יש בלשון הזה לשון קנקנים והלכך כי הודה בקנקנים חייב ורבנן סברי אין בלשון הזה לשון קנקנים והלכתא באדמון שיש בלשון הזה לשון קנקנים וכי הודה לו בקנקנים חייב והיכא דטענו חטין ושעורין והודה לו באחד מהן חייב כרב נחמן אמר שמואל דא"ר יוחנן ואמר טענו חטים ושעורין והודה לו באחד מהן פטור הא רב פפא ורהוא בתרא סבירא ליה כרב נחמן והלכתא כוותיה כדכתבינן בפרק שבועת הדיינין: **מתני'** הפוסק מעות לחתנו ופשט לו את הרגל

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com